

IZJAVA ZA JAVNOST OB SVETOVNEM DNEVU BOJA PROTI RAKU

Maribor, 4. 2. 2022

4. februar: Svetovni dan boja proti raku

Svetovni dan boja proti raku nas opominja, da je raba tobaka še naprej vodilni vzrok raka, ki ga je mogoče preprečiti, saj je 27 % vseh rakov posledica rabe tobaka. Z odpravo rabe tobaka se lahko izognemo 90 % pljučnega raka. Pred dvema letoma, 4. februarja 2020, je Evropska komisija napovedala Evropski načrt za premagovanje raka, **katerega cilj je ustvariti »Generacijo brez tobaka«, kjer bo do leta 2040 manj kot 5 % prebivalstva uporabljalo tobak.**

ENSP ima ta isti skupni cilj kot bistvo svojega poslanstva že leta, saj si prizadeva ustvariti mrežo, ekosistem z usklajenimi prizadevanji za nadzor nad tobakom v Evropi. Tudi letos naša vizija za prihodnost poudarja pomen odprave rabe tobaka in zmanjševanja zdravstvenih neenakosti, ki jih povzroča tobak.

Nov videoposnetek ENSP: Raba tobaka in rak

Dokazano je, da raba tobačnih izdelkov predstavlja največje tveganje, ki se mu je v Evropski Uniji mogoče izogniti. Po najnovejšem poročilu Eurobarometra 23 % vprašanih še naprej kadi cigarete, cigare, cigarilose ali pipo, medtem ko skupna raba tobaka vsako leto povzroči 700.000 smrti.

Dokazano je tudi, da približno polovica kadičev umre prezgodaj, kar povzroči v povprečju izgubo 14-ih let življenja za posameznega kadičca. Poleg tega je raba tobaka vodilni vzrok raka, ki ga je mogoče preprečiti, saj je približno 27 % vseh rakavih obolenj in 80 % smrti zaradi pljučnega raka posledica rabe tobaka.

Kajenje poveča tveganje za več kot 10 vrst raka. [Videoposnetek ENSP](#), ki temelji na informativnih listih ENSP serije [#2/2021 – Kajenje in rak: vloga opuščanja kajenja](#), preko primerov prikazuje vlogo opuščanja kajenja.

Vir: www.ensp.network

Svetovni kontekst raka

Svetovni dan boja proti raku, začetki katerega segajo v leto 2000, obeležujemo vsak 4. februar in je globalna povezovalna pobuda, ki jo vodi Združenje za mednarodni nadzor raka (UICC). Z ozaveščanjem po vsem svetu, izboljšanjem izobraževanja in spodbujanjem osebnih, kolektivnih in vladnih ukrepov si podporniki svetovnega dneva boja proti raku skupaj prizadevajo ponovno zamisliti svet, kjer je na milijone smrti zaradi raka preprečeno in je dostop do zdravljenja raka in oskrbe, ki rešuje življenja, enak za vse.

Vsako leto se po vsem svetu odvija na stotine dejavnosti in dogodkov, ki zbirajo skupnosti, organizacije in posameznike v šolah, podjetjih, bolnišnicah, na tržnicah, v parkih, skupnostnih dvoranh, bogoslužnih prostorih ter na ulicah in na spletu, da bi dvignili ozaveščenost in spodbudili ukrepanje.

Nova triletna kampanja za svetovni dan boja proti raku je namenjena odpravljanju ovir, ki ljudem po vsem svetu onemogočajo dostop do oskrbe z rakom, ki jo potrebujejo.

Prvo leto kampanje »Zapolnimo vrzel v oskrbi« je namenjeno razumevanju in prepoznavanju neenakosti v oskrbi raka po vsem svetu. Gre za odprtost, izpodbijanje predpostavk in pogled na dejstva:

- Neenakost pri zdravljenju raka stane življenja.
- Ljudje, ki iščejo oskrbo z rakom, na vsakem koraku naletijo na ovire.
- Dohodek, izobrazba, lokacija in diskriminacija ter domneve na podlagi etnične pripadnosti, spola, spolne usmerjenosti, starosti, invalidnosti in življenjskega sloga so le nekateri izmed dejavnikov, ki lahko negativno vplivajo na oskrbo.
- Vrzel vpliva na vse, tudi na vas in vaše ljubljene.
- Te ovire niso nespremenljive.

Za več informacij obiščite www.worldcancerday.org/close-care-gap.

Kaj je rak?

Rak je bolezen, ki se pojavi, ko spremembe v skupini normalnih celic v telesu povzročijo nenadzorovano, nenormalno rast, ki tvori kepo, imenovano tumor; to velja za vse vrste raka, razen za levkemijo (krvni rak). Če se tumorji ne zdravijo, lahko rastejo in se širijo v okoliško normalno tkivo ali v druge dele telesa prek krvnega obtoka in limfnega sistema ter lahko prizadenejo prebavni, živčni in cirkulacijski sistem ali sproščajo hormone, ki lahko vplivajo na delovanje telesa.

Globalna dejstva o raku

- Rak je drugi vodilni vzrok smrti na svetu.
- Mednarodna agencija za raziskave raka ocenjuje, da bo eden od petih moških in ena od šestih žensk po vsem svetu zbolel za rakom v življenju, in da bo eden od osmih moških in ena od enajstih žensk umrl zaradi bolezni. To je ocenjeno na 19,3 milijona novih primerov in 10 milijonov ljudi, ki umrejo zaradi raka v letu 2020.
- Do leta 2040 naj bi se število novih primerov raka po vsem svetu povečalo na 30 milijonov.
- Približno 70 % vseh smrti zaradi raka se zgodi v državah z nizkim in srednjim dohodkom. Te države so v najslabšem položaju za zagotavljanje storitev, ki jih potrebujejo ljudje z rakom, ali za obvladovanje družbenih ali gospodarskih posledic tega bremena.

- Vsaj tretjino pogostih rakov je mogoče preprečiti. Genetske mutacije igrajo vlogo pri 5–10 % rakavih obolenj.
- Z izvajanjem strategij za preprečevanje, zgodnje odkrivanje in zdravljenje, ki ustrezajo virom, bi lahko vsako leto rešili do 3,7 milijona življenj.
- Skupni ekonomski stroški raka znašajo 1,16 milijarde USD. To pomeni izgubo produktivnosti in dohodka gospodinjstva, zmanjšanje kakovosti življenja, invalidnost in na koncu prezgodnjo smrt.

Rak in COVID-19

- Organizacije za boj proti raku po vsem svetu se soočajo z močnim upadom financiranja in operativnih virov.
- Raziskava, ki jo je izvedla UICC z več kot 100 organizacijami članicami v 55 državah, je pokazala, da je skoraj tri četrtine doživelo zmanjšanje dohodka od 25 % do 100 %. Analiza raziskave je na voljo v The Lancet Oncology.
- Bolniki z rakom imajo potlačen imunski sistem, zato lahko zaradi svojih strahov – pa tudi družinskih članov – povezanih s COVID-19, odpovejo ali odložijo obiske v bolnišnici. Podoben strah pred okužbo lahko pomeni, da ljudje ne poiščejo osebnega zdravniškega nasveta in tako odložijo začetek zdravljenja. Omejitve potovanja in smernice za socialno distanciranje predstavljajo tudi ovire pri iskanju oskrbe.
- Manj preventive, zapoznelo zdravljenje ter prekinjeni programi in diagnoze zgodnjega odkrivanja bi lahko v prihodnjih mesecih in letih privedli do večjega števila smrti zaradi raka.

Vir: www.worldcancerday.org

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo